

STICHTING GESLACHT MEEES

JULI 1949

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
BLAAK 10 — ROTTERDAM

NUMMER 6

*„Zoo als der bladeren groei, zoo zijn
de geslachten der menschen;
Schudden de winden de blaadren ter neer op de
aarde, een nieuw loof
Spruit aan het bottende hout, als het lentegetijde
terugkomt.
Zoo wast 't éene geslacht van de stervelingen,
welkt er het ander.”*

De Ilias van Homeros.
Zesde Zang vers 146
vertaald door Mr. C. Vosmaer.

* *
*

FAMILIEBERICHTEN.

GEBOREN:

Te Huntsville Ontario (Canada),
- Jollyon, dochter
van Dunstan Guernsey Himbury en
(Lola) Rudolphina Margaretha Elisa-
beth Mees.

Te Amsterdam, 6 Juli 1946 - Ru-
dolf Adriaan; 14 Februari 1949 -
Bram, zoons van Rudolf Mees en
Janny Jacoba Groenevelt.

Te 's-Gravenhage, 18 Januari 1947 -
Focko François; 24 April 1948 -
Annette Danielle, zoon en dochter
van P. F. Dorhout Mees en Mohri
Rita Reddingius.

Te 's-Gravenhage, 14 October 1948 -
Talitha Vera, dochter van Mr. Henri
Mees en Vera Emmy Marie Geer-
truida de Vos.

GEBOREN:

Te Groningen, 21 Januari 1947 -
Mieke Emma, dochter van Pieter
Mees en Gerardina Petronella Ger-
retsen.

Te Rotterdam, 3 Mei 1947 - Wil-
lem; 29 Januari 1949 - Marjolein,
zoon en dochter van Hermannus
Ellen Mees en Maria Johanna Ruys.

Te Rotterdam, 21 December 1946 -
Philippa, dochter van Mr. Bernard
Mees en Agatha D. E. L. Wijtema.

Te Rotterdam, 21 Januari 1948 -
Madelaine, dochter van Mr. Ph. A.
J. Mees en Madelaine S. L. Everts.

Te Delft, 11 Augustus 1944 - Ju-
lienne Willemina Margaretha; 19
November 1947 - Willem Cornelis,
dochter en zoon van Rudolf Adriaan
Mees en Sophie Emilie Geertrui
Becker.

Te Baarn, 7 Januari 1948 - Helene
Hermance, dochter van Johan Theo-
dor Wilhelm Montagne en Ernes-
tine Adriana Mees.

Te Batavia, 11 Mei 1948 - Mar-
guerite Constance, dochter van Ma-
rius van Eeghen en Lydia J. H. Mees.

GEHUWD:

Te huwt
Rudolph Pieter Mees met Julie Tademema Wielandt. Dit huwelijk heeft reeds in 1941 plaats gehad.

Te Amsterdam, 24 Januari 1945 huwt Rudolf Mees met Janny Jacoba Groenevelt, dochter van Ir. A. en W. G. van Overzee.

Te Bloemendaal, 27 September 1947 huwt Maria Mees met Pieter Cornelis Maria Martinus Louwers, zoon van Henricus Cornelis en Johanna Maria de Wit.

Te Groningen, 9 Mei 1945 huwt Josephine Elisabeth Pauline Dorhout Mees met Jhr. Coen Gijsbartus Sandberg, zoon van Jhr. Coen en Cornelia Maria Hey.

Te Rotterdam, 20 September 1945 huwt Hermannus Ellen Mees met Maria Johanna Ruys, dochter van Willem en C. van Schaardenburg.

Te Wassenaar, 21 Juni 1946 huwt Ernestine Adriana Mees met Johan Theodor Wilhelm Montagne, zoon van Johannes en Helena Eliza Blum.

Te Groningen, 1 Februari 1946 huwt Pieter Mees met Gerardina Petronella Gerretsen.

Te Rosario (Argentinië), 7 Januari 1946 huwt Otto Arnold Mees met Edna May Oldendorff, dochter van Augustin Browning en Daisy Hoch.

GEHUWD:

Te Toronto (Canada), 8 Maart huwt (Lola) Rudolphina Margaretha Elisabeth Mees met Dunstan Guernsey Humbury.

Te 's-Gravenhage, 20 Mei 1943 huwt P. F. Dorhout Mees met Mohri Rita Reddingius, dochter van Dr. Tiddo en Annette Durande van Veen.

OVERLEDEN:

Te Neuengamme, December 1944 - Jacob Mees, zoon van wijlen Walter Mees G.H.zn.

Te Zuidlaren, 7 October 1945 - Arnoldus Regnerus Marie Dorhout Mees, echtgenoot van Ingrid Vivi Wallin.

Te Groningen, 25 Juli 1946 - Emma Pfeiffer, echtgenote van Lucas Mees.

Te Groningen, 19 Januari 1947 - Lamina Mees, weduwe van Hendrikus Pyttersen.

Te Rotterdam, 13 September 1947 - Emma Johanna Antoinette Romelia van Stolk, echtgenote van Jacob Mees.

Te 's-Gravenhage, 11 Juli 1948 - Arnoldine Adriana Mees, echtgenote van Willem Jilts Pol.

Te 's-Gravenhage, 31 Augustus 1948 - Wilhelmina Hendrika Mees.

Te Batavia, 21 September 1948 - Willem Marius van Eeghen, echtgenoot van Lydia Jacoba Helena Mees.

Te Wassenaar, 12 Februari 1949 - Louisa Johanna Philippina Hen van Rijnberk, echtgenote van Abraham Cornelis Mees.

FINANCIËN.

Hieronder volgt de balans onzer Stichting per 31 December 1948.

Met de regelmatige betaling van de contributie door onze leden vlot het gedeeltelijk niet bijster. Wij zijn dankbaar, dat, niettegenstaande enkele jaren de Kroniek niet verschenen is, vele leden

niettemin regelmatig hun jaarlijksche bijdrage hebben voldaan. Aangezien het de bedoeling is om thans weder tenminste één keer per jaar een Kroniek te doen verschijnen, verzoeken wij al onze leden om hun contributie regelmatig te voldoen. Aan het begin van ieder jaar zal in het vervolg een herinnering gezonden worden. Wij zenden de Kroniek aan alle ons bekende

adressen van leden onze familie. Het spreekt vanzelf dat het bestuur steeds gaarne suggesties ontvangt en opgaven van familieleden die de Kroniek niet ontvangen omdat wellicht hun adressen bij ons niet bekend zijn.

Het ligt in de bedoeling van het bestuur, dat in de achter ons liggende jaren twee leden door

overlijden heeft moeten verliezen, het aantal bestuursleden uit te breiden.

Nadere mededeelingen hieromtrent zullen onze leden te zijner tijd bereiken.

Ph. A. J. MEES,

Secretaris.

BALANS PER 31 DECEMBER 1948.

R. Mees & Zoonen	f	453,16
Spaarbank	„	1855,02
Nog te boeken interest	„	42,94
	f	2351,12

Nog te boeken porti en zegels	f	0,20
Saldo		
Kapitaal	f	2242,76
Winst 1948	„	108,16
	„	2350,92
	f	2351,12

JACOB MEES. ✠

(1905—1944)

Jacob Mees werd geboren te Hengelo (Overijssel) op 23 October 1905 als derde zoon van wijlen Walter Mees G.H.zn. en Marie Elisabeth Mijer. Hij liep aldaar de lagere school af en bezocht te Rotterdam het Instituut Ortt. Gedurende twee jaren was hij werkzaam in de handel te Toronto, Canada, vanwaar hij in 1928 repatrieerde. In 1929 trad hij te Amsterdam in het huwelijk met Mej. C. F. Heeris, met wie hij in 1930 naar Canada vertrok. Hij werkte in St. Mary's, Ontario, als Supervisor van een chainstore. In Canada werd te Montreal op 30 December 1930 het eerste kind, Maurits Johan, geboren. J. Mees keerde met zijn gezin naar Holland terug in 1931; woonde eerst te Voorburg, waar op 31 Januari 1932 de tweede zoon, Carel F. W., werd geboren. Het gezin verhuisde vervolgens naar Heemstede, nadat J. Mees zijn intrede had gedaan bij de Fa. Guntzel & Schumacher te Amsterdam. In Heemstede zag het derde kind, Marie Elisabeth, op 4 Mei 1934 het levenslicht.

Drie jaren nadien vertrok J. Mees, na van zijn echtgenote te zijn gescheiden, naar Brazilië, alwaar hij enige jaren verbleef.

Teruggekeerd in het vaderland voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog, was J. Mees tewerkgesteld op de inkoop afdeling van de I.M.Z. (Industriele Maatschappij Zutphen). Gedurende de bezettingstijd werd hij wegens spionage door de Duitsers opgepakt, en, na achtereenvolgens te Scheveningen, Utrecht, Den Bosch en Amersfoort te hebben gevangen gezeten, overgebracht

naar Natterswill, Buchenwald, Oranienburg en tenslotte naar Neuengamme. Hier bezweek hij in December 1944 aan de onmenselijke behandeling. Met hem is een rechtgeaard vaderlander heengegaan.

W. M.

JACOB MEES. ✠

EMMA JOHANNA ANTOINETTE ROMELIA VAN STOLK †

echtgenote van Jacob Mees

geboren 24 Juli 1887, overleden 13 September 1947.

Het was Zondag, die 24e Juli, toen Emmy geboren werd en een echt Zondagskind was zij. Oudste dochter van een uiterst bekwamen en begaafden Vader, den lateren stichter van de Nederlandsche Handels Hoogeschool, C. A. P. van Stolk en de stille, kunstzinnige Amsterdamse Emma Martens, vormden de uiteenlopende eigenschappen van beide ouders in haar geest en karakter een harmonisch geheel. Haar scherp verstand stelde haar in staat dadelijk de quintessence van elke zaak te vatten; daarnaast liet haar geheugen haar zelden in den steek, zodat zij in elk gesprek uitblonk, hetzij dat ging over geschiedenis, literatuur of filosofie. Voor den laatsten tak van wetenschap bezat zij bovendien een merkwaardige begaafdheid. Spinoza en Fechner kende zij door en door. Pascal behoorde tot haar geliefde schrijvers.

Haar opleiding lag in de richting van de schone kunsten; zij tekende, schilderde en boetseerde en behoorde te Hattem tot Jan Voerman's beste leerlingen.

Met dat al was elke pedanterie haar vreemd, integendeel zij was lief en bescheiden als haar moeder. „Je moet net zo lief worden als Emphy”, werd ons als kinderen voorgehouden - onze ouders waren zeer geliëerd - en inderdaad was zij, oudere, ons ideaal, waarnaar wij in eerbied opzagen.

Is zij niet een van de weinigen geweest voor wie de droom werkelijkheid is geworden en de werkelijkheid heerlijk als een droom? „Toen ik zeventien was droomde ik al van hem”, kon zij met alle liefde in haar stem van haar echtgenoot getuigen, lang na hun zilveren bruiloft.

Maar zij was ook een begenadigde. Het was niet alleen haar natuurlijke vitaliteit, het was voor alles haar diepe religiositeit, die haar moed en kracht gaven in tegenslag en verdriet. Gedurende de eerste jaren van haar huwelijk zijn ze in ruime mate haar deel geweest. Het eerste kind, de kleine Rudolf Pieter, naar wiens komst zij zes jaar verlangend had uitgezien, stierf reeds vijf maanden na zijn geboorte in 1918. „He was a phantom of delight” staat er rond het prachtige portretje, dat zij van het kind maakte, en dat, nooit uit haar gezicht, op haar slaapkamer hing. „Ik hoop zoo, dat dit kindje zal mogen blijven leven”, schreef zij het jaar daarop aan mijn moeder vlak voor de geboorte van Eléonore Françoise in 1919. Het waren in deze jaren, dat haar geest zich meer en meer verdiepte, dat de Bijbel haar dagelijkse lectuur werd, dat eindelijk,

EMMA JOHANNA ANTOINETTE ROMELIA VAN STOLK †

gedurende de lange rustperiode, waarna zij de geboorte van Jacob Gregorius te gemoet zag, het ogenblik kwam der volledige overgave, die elk Christen in zijn leven moet doormaken. „Begrijp jij, hoe het mogelijk is, dat een zo onbekende als Forbes Robinson mij dit moest laten zien?” schreef zij. Hoe ontroerend was het op de laatste bladzijde van de publicatie voor familie en vrienden, „Vijftig jaren uit Emmy's Brieven”, deze onschatbare herinnering, die haar echtgenoot ons op haar verjaardag, het jaar na haar overlijden, toezond, het lange citaat uit „Letters to his Friends” te vinden, door haar aangehaald in 1946 in haar laatsten brief aan de vriendin, naar aanleiding van het verlies van haar beider zoons, een citaat, dat slechts spreekt van dankbaarheid en aanbidding. „Als ik aan David denk, is mijn hoofdgedachte: vreugde,” schreef zij in datzelfde laatste jaar. Deze in 1924 geborene, behalve met zijn naam David, de geliefde - genoemd naar haar vader Cornelis Adriaan Pieter, die zoveel op haar leek in aanleg en wezen, dien zij „rozeknopje” kon noemen en met wien zij kon stoeien als een jong meisje, werd op Bevrijdingsdag door de Duitsers in den eigen tuin, haast onder haar ogen, doodgeschoten.

Voor in zijn oorlogsdagboek had David geschreven „Voor Moes als ik dood ben”. Voor zijn laatsten verjaardag, nog geen half jaar tevoren, had zijn moeder voor hem een gedicht gemaakt, geïllustreerd met pentekeningen, dat eindigt met de bijkans profetische regels: „En roept de Heer zijn dienaar aan, dan zal, in de verzekerdheid, ook deze David voor Hem staan.”

Het verlies wist zij te aanvaarden en te dragen met een blijmoedigheid, die slechts grond kon vinden in haar geloof. „Non pas comme l'effet du hasard, ni comme une nécessité fatale de la nature, ni comme le jouet des éléments . . . mais comme une suite indispensable, inévitable juste et sainte . . . nous regardons cet accident . . . et unissant notre volonté à celle de Dieu même, nous voudrions avec Lui et en Lui la chose qu'Il a voulue en nous et pour nous de toute éternité.” Naar deze woorden van Pascal, die zij gaarne las en citeerde, richtte zij zich geheel en leefde er naar.

Het was een van Emmy's meest markante eigenschappen, dat zij bewust de volle consequentie wilde aanvaarden van haar overtuiging. Zo trad zij toe tot de Ned. Herv. Kerk en heeft, vooral na de geboorte van haar jongsten zoon Pieter Rudolf in 1927, toen zij de handen wat meer vrij kreeg, in woord en daad medegewerkt aan den bloei der Kerk. Jarenlang verleende zij gastvrijheid aan een uitgebreiden bijbelkring, een werk dat, voortgezet door haar dochter, haar dood al reeds twee jaren heeft overleefd.

Haar gastvrijheid leidde niet tot officiële ontvangsten. Liefst was zij thuis voor iedereen, die zich wilde koesteren in haar warme belangstelling; in de eerste plaats voor haar naaste familieleden en die van haar man - voor al hun kinderen en de vrienden van al die kinderen. Altijd waren er jonge gasten aan de koffietafel; zij gingen in het Westen op school en waar was het gezelliger dan in die eetkamer, met het gezicht op den tuin, waar men zonder enige plichtspleging altijd welkom was. Gaarne ontving zij kunstenaars en predikanten; een man van betekenis als Albert Schweitzer behoorde tot de vrienden wiens portret zij maakte, en met wien zij correspondentie onderhield, en toen Ortega y Gasset hier in het land lezingen hield, bezocht zij hem en tekende zijn portret.

Ondanks het vele, dat beslag op haar legde, is zij haar palet en haar boetseerlei trouw gebleven en het leven van haar kinderen heeft haar kunst vergezeld. Een ledikant had zij beschilderd met Bijbelse taferelen, ontleend aan den Engelsen schil-

der-dichter William Blake uit het begin van de 19e eeuw, voor wiens werk Emmy grote bewondering had.

Zij dichtte hun kinderboeken en illustreerde die. Menig landschap, veelal van den tuin, als aquarel en menig fraai olieverf portret zijn een verrassing geweest voor familie en vrienden. Geëxposeerd heeft zij nooit. Treden buiten haar kring lag niet in haar aard.

In de latere jaren verdiepte zij zich intensiever in den socialen nood om haar heen, altijd er zich met smart van bewust, dat wat zij persoonlijk kon doen, - haar bezoeken van de gevangenis o.a. - slechts was als „het morsen van een druppel op een gloeiende plaat”.

De oorlog liet haar wezen zeker niet onberoerd. De angsten en zorgen om haar drie zoons, die alle avonturen deelden van hun leeftijdgenoten, de strijd om voldoende voedsel, niet alleen voor de haren, maar ook voor de velen, die een beroep op haar deden, het vergde soms te veel van haar krachten.

In de twee jaren, die haar na David's dood nog beschoren zijn geweest, is echter nog één hoogtepunt in haar leven gevallen, het voorstel als predikant van haar oudsten zoon in November 1946. „Ik heb als een opgetogen kind - en eerst wat trillend van agitatie - die eerste preek meegemaakt en aangenomen als een groot geschenk,” schreef zij.

Het einde kwam geheel onverwacht. Zij viel op een avond in Augustus in de huiskamer en brak een rib. Zij werd opgenomen in het Diaconessenhuis en de toestand was enige weken bevredigend, tot er op een nacht een complicatie optrad, die binnen een etmaal een einde aan haar leven maakte.

In den tuin onder een stralend blauwen hemel klonken de woorden over opstanding en leven uit het Evangelie, dat zij zo had lief gehad, uitgesproken door Ds. Zeydner in het bijzijn van een kleinen kring familieleden en vrienden. Op Crooswijk vergezelde een overweldigende schare uit alle kringen van de Rotterdamse samenleving de baar en bad de sobere woorden van het begrafenisformulier mede.

„Zalig zijn de doden, die in den Heer sterven van nu af aan, zegt de Geest, want zij rusten van hun arbeid en hun werken volgen hen.”

G. T. v. Y.

ADINE POL-MEES. ✚

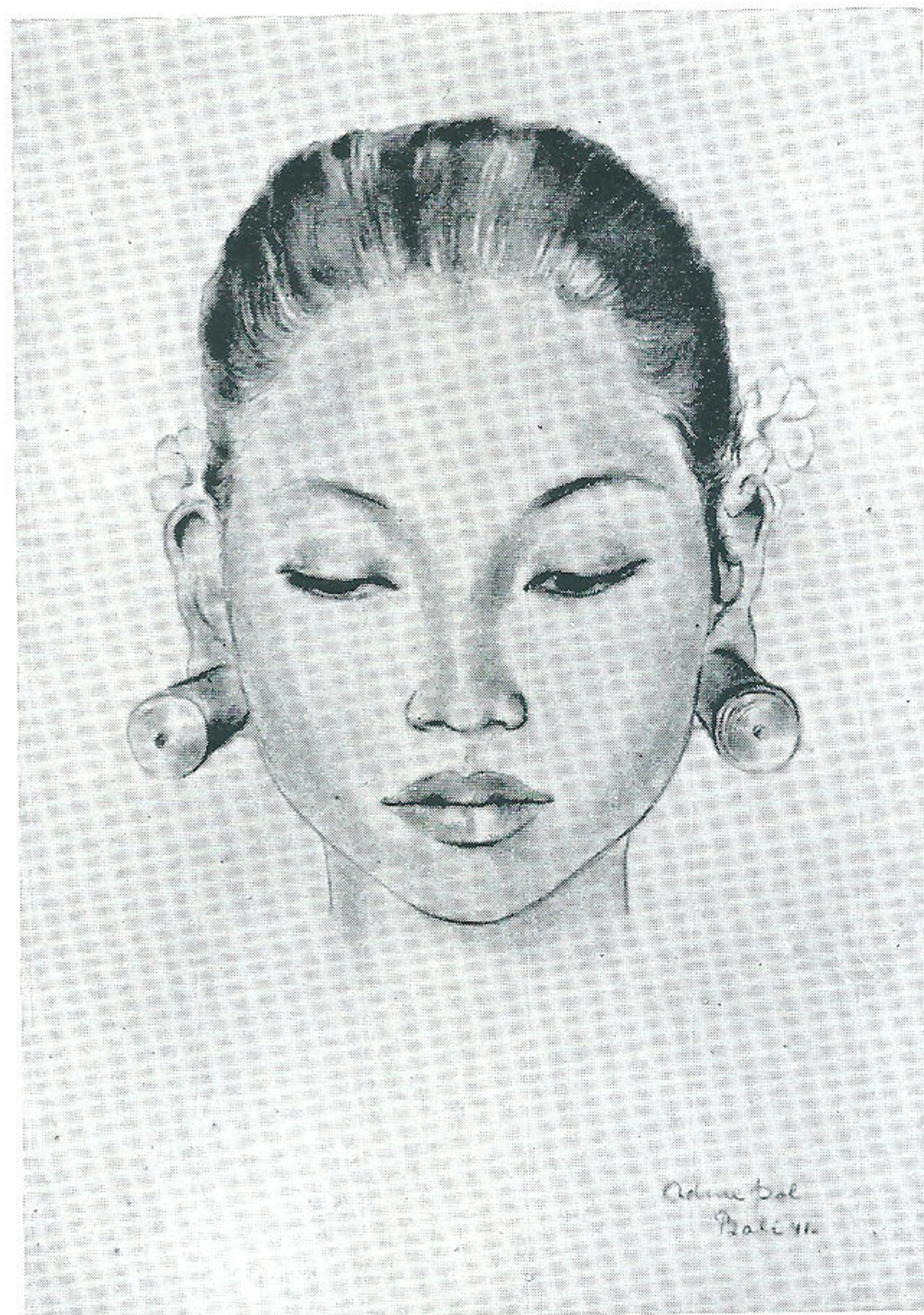
Adine Mees werd op 13 Maart 1908 te Rotterdam geboren.

Zij had reeds vroeg artistieke aanleg, was eerst een leerlinge van den dierenschilder Wittenberg en kreeg later onderwijs aan de Academies van Beeldende Kunsten te Rotterdam en te 's-Gravenhage.

Op 15 December 1931 huwde zij te Wassenaar den kunstschilder Willem Jilts Pol, uit welk huwelijk op 18 October 1940 te Modjokerto (Java) een dochttertje Talitha Dina Pol geboren werd. Zij woonde na haar huwelijk eerst te Parijs en te Londen, terwijl zij zomers vaak in Italië, Spanje en Portugal vertoefde. In 1938 vertrok zij met haar man naar Indië, waar zij gedurende enige jaren op Bali in Denpasar woonde. Vooral in Indië heeft zij veel gewerkt, maakte talrijke portretten, bloemstukken en tekeningen van de bewoners van Bali.

Tengevolge van de oorlog kwam zij evenals haar man in Japanse kampen, waar zij door de ontberingen t. b. c. kreeg.

In het begin van 1946 ernstig ziek in Nederland teruggekeerd, herstelde zij eerst, maar kreeg later een rechute, waardoor zij op 11 Juli 1948 in Bronovo te 's-Gravenhage overleed.

Van haar werk is tengevolge van de verwarde toestand in Indië veel verloren gegaan. Wij reproduceren hier twee van haar in Bali vervaardigde tekeningen.

* * *

J. A. SIMONS-MEES. ✚

Josine Adriana Simons-Mees, geboren 26 Juli 1863, was de dochter van Rudolf Mees en Mathilde Vink.

Hoewel altijd zwak van gezondheid, met een zeer gevoelig zenuwgestel en lijdende in hevige mate aan slapeloosheid, bereikte zij toch den hoogen leeftijd van 85 jaar.

Zij was de jongste van 8 kinderen, die uit Rudolfs huwelijk met Mathilde Vink gesproten zijn. Vóór dit huwelijk was Rudolf gehuwd met Clasina Catharina Mees, die hem 2 kinderen schonk. Deze overleed echter reeds na 3½ jaar op 26-jarige leeftijd. Haar moeder, een vrouw met een uitstekend karakter, maar zenuwlijderes, voor wie zij min of meer bang was, bemoeide zich weinig met haar en liet haar over aan de zorg van eene oude, getrouwe dienstbode, Engel geheeten, wat Josine's ouden oom Adriaan Mees eens deed zeggen: Wat lastig, dat die meid zoo'n dwazen naam heeft. Als zij mij bij de voordeur uitlaat

en ik zeg: Dag Engel, moet een voorbijganger wel denken: Oude gek, die je bent!

Onder de 8 kinderen was een zenuwzieke jongen Nico geheeten, aan wien de moeder ziekelijk gehecht was en die al haar gedachten in beslag nam. De doktoren raadden aan den jongen niet thuis te houden, wat voor hem heilzaam en voor het gezin eene opluchting zou zijn geweest. De moeder wilde er niet van hooren en zoo werden de andere leden van het gezin er de dupe van, want alles draaide om den zenuwpatient en er lag daardoor een zware druk op het gezin. Josine heeft daar zeer onder geleden; zij keek later terug op een triestige jeugd. Alle emoties en drukke bewegingen moesten voor Nico vermeden worden. Vriendinnen kwamen er zelden aan huis, van verjaardagen werd weinig notitie genomen en St. Nicolaas werd niet gevierd.

Josine had groote liefde en vereering voor haar vader, die een zeldzaam beminnelijk en hoogstaand man was. Zij bezocht met veel genoegen de Hoogere Burgerschool in de Witte de Withstraat en kreeg veel vriendinnen. In haar klasse dweepten men met Multatuli; wat haar moeder niet beviel, zoodat zij later een zwager aanraade om, als er eene andere goede school was, zijn dochters niet naar de H. B. S. te zenden. Josine kocht voor haar spaarpenningen de werken van Heine, maar toen ze werden thuisbezorgd, werd de koop afgekeurd en moesten de boeken weer terug naar Kramers' Boekhandel. Toen zij 21 jaar was, trouwde zij met Dr. Jacob Browne, welk huwelijk na 9 jaar werd ontbonden. Zij hertrouwde met Leo Simons, later de stichter van de Wereldbibliotheek en Doctor Honoris Causa in de letteren, die in 1932 overleed en met wien zij innig gelukkig is geweest. Beide huwelijken zijn kinderloos gebleven.

Josine was bijzonder begaafd, heel muzikaal en speelde prachtig piano, wat zij later moest opgeven, daar het haar zenuwen te veel vermoeide. Zooals bekend was zij eene begaafde letterkundige en schreef zij vele tooneelstukken, waarvan vele herhaaldelijk en met groot succes door verschillende gezelschappen werden opgevoerd.

In de eerste plaats het boeiende en charmante stuk: de Veroveraar (1906) dat inderdaad stormenderhand het publiek veroverde door zijn natuurlijkheid en zuiverheid van toon. Josine en Simons hebben eenige jaren in Bromley bij Londen gewoond, waar hij aan eene uitgeverszaak verbonden was, daarna in Amsterdam en ten slotte in Den Haag, waar zij een allerprettigst huis in het Prinsevinkspark bewoonden, gebouwd door hun grooten vriend Berlage.

J. A. SIMONS-MEES. †

Josien was heel hartelijk voor de mensen, van wie zij hield, zij was eene charmante gastvrouw en had een heel sterk gevoel voor humor.

Haar zusters Betsy en Marie hadden een hoogstaand, nobel, altruïstisch karakter, wat zij zelf voelde niet zoo te bezitten, zij was onevenwichtig, wat zeker voor een groot deel voortkwam uit haar artistieke aanleg. Zij voelde zich, ook daardoor dikwijls in conflict met haar Puriteinsche familie, was luchtiger, had dikwijls zin in vroolijke, gekke dingen, speelde gaarne en heel goed comédie. Maar daarnaast kon ze ook erg tobben, wat toenam met de jaren. Zoo maakte zij zich in haar ouderdom onnoodige geldzorgen en meende, dat zij veel minder kon uitgeven dan in werkelijkheid het geval was. Toch bleef zij heel gul voor behoeftige vriendinnen. Haar enorme correspondentie vermoeide haar zeer, maar zij wilde die toch niet opgeven. Zij was zeer gehecht aan haar zusters, maar haar groote liefde en vereering ging uit naar haar broer Wijnand, die in 1934 overleed. Zij heeft hem diep betreurd; nooit had zij kunnen denken, dat die krachtige, gezonde man, haar, dat zwakke persoontje, zou voorgaan. Haar laatste levensjaren zijn heel moeilijk geweest. In 1942, ziek te bed liggende, kreeg zij telefonisch bericht, dat zij binnen 10 dagen haar huis geheel moest

ontruimen. Zij was sprakeloos van ontzetting, kon geen woord uitbrengen.

Zij verbleef korten tijd in een rusthuis in Den Haag en nam daarna haar intrek in Hotel Wolfheze, waar rusthuis Helmers uit Scheveningen gevestigd was en ook haar vriendin Hudig woonde. De keus bleek niet gelukkig, want daar zij weinig kon lopen, zat zij daar volkomen geïsoleerd in de bosschen en taxi's waren niet te krijgen.

In September 1944 moest zij met de andere gasten voor oorlogsgeweld vluchten met achterlating van bijna alles. Zij heeft toen ontzettend veel door-gemaakt en in verschillende plaatsen meestal heel primitief onderdak gevonden, maar menschen konden het haar ook niet beter geven. Later heeft zij eenige maanden bij familie in Rotterdam gewoond, waar zij tot rust kwam.

Na nog 3 maanden in het Emmahuis gewoond te hebben, trok haar hart naar Den Haag, waar vriendinnen en kennissen woonden.

Zij heeft daar nog in twee rusthuizen gewoond, vooral in het laatste jaar ging zij geestelijk en lichamelijk hard achteruit en lag meestal te bed. Op 19 October 1948, al haar broers en zusters overleefd hebbende, is zij, gelukkig zonder lijden, overleden.

M. A. M.

* *
*

BIJDRAGE TOT DE BETEKENIS VAN DE SYMBOLIEK VAN HET WAPEN DER FAMILIE MEES.

De oudst bekende vorm van het familiewapen is een stierkop met een ster tusschen de horens (Joist Meess, 1563). De „naturalistische” verklaring van de stierkop, als aanduiding van het lidmaatschap van het vleeschhouwersgilde, *zonder meer*, heeft me nooit kunnen voldoen. Hoewel het beroep zonder twijfel een factor van belang was in het ontstaan van geslachtswapens, hebben toch dikwijls veel oudere, traditioneel-psychologische - veelal sterk inspireerende - factoren meegewerkt, zoo niet de overhand gehad.

De stierkop met de ster is een oeroud symbool. Het volgende is aangehaald uit „Symbolen uit het oude Oosten” door dr. A. Roes. „... de van voren geziene stierkop, die speciaal een Syrisch en Klein-Aziatisch symbool schijnt te zijn. Op het allervroegste aardewerk van N. Syrië komt het al voor; eenmaal zien we zelfs een kruis samengesteld uit vier van deze koppen. Daar waar het omstreeks 4000 v. Chr. al gevonden wordt, blijkt het meer dan 2000 jaar later nog steeds in gebruik; als vulmotief prijkt het vrij vaak op

Hethitische zegelcylinders Dit merkwaardige symbool leeft verder; op grieksche munten is het soms ook te zien. Fig. 62 toont de beeldenaar van een munt van Corcyra. De afvallige Romeinsche keizer Julianus, die de oude zonnediens weer in eere wilde herstellen, plaatste op zijn munten een stier met een ster tusschen de horens. De stierkop met de ster is later ook in de heraldiek ingedrongen; landen, zowel als families, voeren hem als embleem. Op het wapen van een Nederlandsche familie is onder de stierkop nog een halve maan aangebracht; ook dit is oud-Aziatisch;”

Ik kan hier het volgende aan toevoegen. Het symbool behoort ook tot de Hindoe traditie. We vinden het daar, zoals te verwachten valt, in verband met het teken van den Dierenriem Taurus. Naast de twaalf tekenen van de Zon-Zodiak kent het Hindoeïsme de zeven-en-twintig tekenen van de Maan-Zodiak, ieder uit drie sterren bestaand, waarvan één de belangrijkste is en aan de constellatie de naam geeft. De constellatie Rohini, in Taurus, wordt in een astrologisch werk beschreven als „a star of the first magnitude in the group Hyades, on the forehead of the Bull.” Rohini is de ster Aldebaran of Alpha Tauri. De twee bijkomstige sterren zijn de twee ogen van de stier.

Het is opmerkelijk dat de naam Joris (ook in zijn variaties Joiris, Joeris, Jerres, Goerien en George ¹⁾ zeer veel in het Akensche geslacht Meess voorkomt. Het lijkt me zéér waarschijnlijk, dat er een verband bestaat tusschen deze naam en de stierkop in het familiewapen. St. Joris is traditioneel met Taurus verbonden. De dag van zijn herdenking wordt gevierd op 23 April ²⁾ dat is in het begin van de Taurus-periode. De legendarische St. Joris is het product van de samensmelting van een mythologische Georgius, die een prins van Cappadocië en een drakendooder heette te zijn (legenda aurea, etc.), en een historische, die een vooraanstaande figuur in de geestelijke wereld van Alexandrië was en in 303 den marteldood stierf, nadat hij den Keizer zijn wreedheid jegens Christenen verweten had. Deze historische Georgius was, voordat hij zich geheel aan het geestelijk leven wijdde, een *vleesch-leverancier* van het Romeinsche leger in Egypte.

Als drakendooder is St. Joris in het bijzonder met Taurus verbonden. Dit teken van de Zodiac staat onder het beheer van het (mythologische en astrologische) Hoofd van den Draak, symbolisch verbonden met het punt waar de maan de eclips-

1) En misschien ook Joist.

2) Op 24 April in de Grieksche Kerk.

tica snijdt, noordwaarts gaande. St. Joris wordt als regel afgebeeld met zijn speer het *hoofd* van zijn draak doorborend. De historische St. Joris werd *onthoofd*. In verband met deze twee gegevens werd hij de beschermheilige tegen *hoofdpijn*. Uit de later te behandelen symboliek van het hoofd zal blijken dat „het hoofd” in den hooger zin de zetel van het bewustzijn is, en niet slechts een lichamelijk „orgaan”. Het „kwaad” van „het hoofd” is verbonden met het Drakenhoofd, St. Joris, in de Grieksch-orthodoxe Kerk de „overwinning brengende” heilige genaamd, symboliseert de met Taurus verbonden hoogere macht, die „het kwade” van dat teeken overwint. Ook de etymologie van „Georgius” wijst op Taurus. Het woord beteekent landbouwer. Taurus is in vele tradities over de geheele wereld het teken van den landbouwer, omdat de Taurus periode van het jaar de tijd van ploegen en zaaien vormt. Na de vestiging van de eerste Meezen in Nederland werd de naam Joris verlatiniseerd als Gregorius, en werden de twee namen in het begin dikwijls als synoniemen opgevat (waaruit Goris ontstond). Dit is echter onjuist. Joris is van Georgius, „de landbouwer”, terwijl Gregorius „de herder” beteekent (van grex-gregis, kudde). Merkwaardig genoeg is de symboliek van kudde en herder ook universeel met Taurus verbonden (bijv. de R.K. Kerk associeert Joh. 10:11 met deze periode) en wordt de Kerkvader Gregorius van Nazianze ook in de Taurus periode (op 9 Mei) herdacht. Deze H. Gregorius leefde kort na St. Joris en was eveneens een Cappadociër. De naam Gregorius, gedragen door een Kerkvader en „herder” betekenend, was ongetwijfeld een toepasselijke naam voor een dominee.

* * *

Bestond oorspronkelijk het familiewapen uit een stierkop met een ster, later werden de drie „Meezen” er aan toegevoegd.

Het wapen van Johan Mees (1649) waarop de latere wapens gebaseerd zijn, geeft ons een volledig beeld. We zullen later zien, dat in het wapen van Joist Mees ook Scorpio-symboliek voorhanden is. De Taurus en Scorpio aanduidingen zijn in het wapen van Johan Mees, met alles wat daarbij behoort, in volledige vorm aanwezig.

Er wordt wel gezegd, dat „Mees” een afleiding is van „Mattheuszoon”.¹⁾ In verband met het volgende is dit zeer wel mogelijk. Het Evangelie van Mattheus staat traditioneel in verband met het teken van den Dierenriem Scorpio (evenals

1) De naam Matheus komt als voornaam eenige malen in het Akensche geslacht Meess voor.

Johannes traditioneel verbonden is met Aquarius, Marcus met Leo, en Lucas met Taurus, ieder in één der vier hemelsrichtingen van den Dierenriem). Scorpio is in de hemel *precies* tegenovergesteld aan Taurus, en in de Hindoe traditie ligt tegenover de reeds genoemde constellatie Rohini, in Taurus, de constellatie Jyeshtha in Scorpio. Dit is de ster Antares, die het hart van de Schorpioen vormt. De drie vogels op het ondergedeelte van het familiewapen komen overeen met de drie sterren van Jyeshtha, dat wil zeggen, Alpha Scorpï met de twee „nabijgelegen” sterren. Zooals boven gezegd werd, vormt de groep het hart van de Schorpioen. Nu wordt niet alleen symbolisch het hart zeer dikwijls met vogels geassocieerd, maar vogels worden ook in vele symbolische contexten met Scorpio geassocieerd.

Mocht deze uitlegging als wat ver gezocht worden aangezien, dan is toch het volgende wel hoogst merkwaardig en nauwelijks als een toevalligheid te aanvaarden (als men toegeeft dat er in de psychologie, en in het algemeen, toevalligheden bestaan).

Onder het wapen van Johan Mees is het volgende devies aangebracht: „Symb. CORONA”. De constellatie Corona borealis, de Noordelijke Kroon, ligt *precies* in de rechte lijn tusschen Taurus en Scorpio, en bovendien *precies midden* tusschen Scorpio en de Pool-ster, iets wat symbolisch van groote beteekenis is. Het is verder merkwaardig dat het sterrenbeeld de Draak *precies* midden tusschen de Corona en de Pool-ster ligt.

De aanhaling uit het boek van Dr. Roes gewaagt van een halve maan onder de stierkop. Feitelijk vormen de horens van de stier ook een halve maan en worden hiermee zeer dikwijls symbolisch geïdentificeerd. Het helmteeken van 't wapen van Johan Mees bestaat uit twee (in elkaar overgaande) horens met er tusschen een ster met een vogel er boven. Zulke horens stellen in veel tradities de maan-sikkel voor. Het is zeer merkwaardig, dat de constellatie van de Maan-Zodiac Rohini in Taurus door de *Maan* wordt geregeerd, terwijl de constellatie Jyeshtha in Scorpio door *Mercurius* wordt geregeerd. Mercurius is symbolisch met vogels verbonden — men denke om te beginnen slechts aan de vleugels aan zijn hoofd en voeten in zijn klassieke gedaante.

De kleuren van het wapen van Johan Mees bevestigen de astrologische verklaring. Het boven-deel bestaat uit een zilveren stierkop op een blauw veld. De kleur zilver behoort aan de maan, en de donkerblauwe achtergrond, waar de ster tegen afsteekt, is toepasselijk voor de sterrenhemel,

die in alle tradities door de maan wordt geregeerd. Donkerblauw is verder in enkele tradities, zoals de Hermetische, de kleur van het Element Aarde. Taurus is een Aard-teeken. De blauw-zilveren vogels in het benedendeel van 't wapen zijn in kleur tekenend voor Mercurius, terwijl het gouden veld voor Mercurius een toepasselijk veld van zonlicht vormt. ¹⁾

Men lette erop, dat in het wapen van Johan Mees de stier de ster niet tusschen de horens, maar op het voorhoofd, draagt evenals de stier in de Hindoe-astrologische traditie. In het helmteeken is de ster echter tusschen de horens.

Tenslotte moet worden opgemerkt, dat de in elkaar overgaande horens in het helmteeken van 't wapen van Johan Mees, evenals de horens van den stier op 't wapen waarmee Joist Mees in 1563 als werkmeester van het wolambacht zegelde, geen gewone stierenhorens zijn, maar precies gevormd zijn naar het symbool $\bar{O}$, voorstellende de astrologische „Staart van den Draak”, symbolisch verbonden met het punt waar de maan de ecliptica snijdt, zuidwaarts gaande. De „Drakenstaart”, die in de Hindoe traditie onder den naam Kethu dikwijls voorgesteld wordt als een figuur, die op een vogel zit, bevindt zich in *Scorpio* in zijn eigen „huis” en beïnvloedt dit gunstig.

Boven latere wapens is dit in 't eerst duidelijk geteekende $\bar{O}$ vaak ontaard tot eenige vage krullen en in 't afzonderlijk voorgestelde helmteeken (bijv. op zegelringen) dikwijls tot een horizontale lijn onder vogel en ster. In latere wapens zijn de kleuren anders geworden en is de ster op 't hoofd van den stier soms door onnauwkeurigheid weggelaten, welke toestand in het wapen van de Groningsche tak is gehandhaafd.

* * *

Een astroloog zal verband zien tusschen de boven omschreven symboliek en „het fortuin” op de levensweg-in-de-wereld van het geslacht Mees. *Scorpio* en *Taurus*, die als het ware de astrologische as van het geslacht vormen, kunnen in ieder boek over astrologie worden nageslagen. Het teeken van de Zon-Zodiac *Taurus* wordt geregeerd door *Venus*, de macht van het gevoel en van de liefde, en *Scorpio* door *Mars*, de lagere scheppingskracht. *Taurus* staat onder de invloed van het Drakenhoofd Ω en *Scorpio* onder die van de Drakenstaart $\bar{O}$, volgens de Oostersche Astrologie. We hebben al opgemerkt, dat de Drakenstaart op duidelijke wijze in het helmteeken boven het wapen is vertegenwoordigd $\bar{O}$. Het comple-

¹⁾ Het zilveren veld van het wapen van de Groningsche tak is symbolisch misschien nog toepasselijker.

mentaire symbool Ω , dat het Drakenhoofd voorstelt, kunnen we met goed recht in de „Corona” onder het wapen zoeken. (Ook heeft het sterrenbeeld dien vorm). Beide symbolen vormen dan teekenen van overwinning over de twee complementaire aspecten van den Draak. De „bekroning” van het leven komt door de overwinning van het Drakenhoofd. Dit komt in de legende van St. Joris tot uitdrukking. De inversie van den Draak, met het hoofd beneden en de staart boven, is ook vol beteekenis, als men het familiewapen beschouwt. Wellicht staat dit in verband met het feit, dat St. Joris het hoofd van den draak met zijn speer aan den grond nagelde, alvorens hem te doden, wat begrepen moet worden uit het feit, dat *Taurus* een Aard-teeken is. De inversie van den Draak bij het wapen is ook een teeken van overwinning, door de invloed van den „overwinning-brengende” heilige.

Wat de Maan-Zodiac betreft, geeft de Hindoe traditie ons bijzonderheden. Er wordt vermeld van *Rohini* (Aldebaran in *Taurus*), dat het geregeerd wordt door de Maan en een periodiciteit van tien jaren heeft. Verder „it gives intelligence, good appearance, fortune, and favours from women”. Over *Jyeshtha* (Antares in *Scorpio*) wordt vermeld, dat het geregeerd wordt door *Mercurius*, een periodiciteit van zeventien jaren heeft, en verder dat „it gives wealth, valour, renown, and a disposition for travelling.”

Van *Rohini* wordt vermeld, dat het van het wezen van *Mercurius*, *Mars* en *Jupiter* (*Guru*) gecombineerd is, en van *Jyeshtha*, dat het van het wezen van *Mars* en *Jupiter* (*Guru*) gecombineerd is. Hierin ligt een overeenkomst tusschen de twee constellaties.

In een brief van Mr. W. C. Mees trof mij de volgende zin: „In de heraldiek was het zeer gebruikelijk, dat de jongere geslachten een ster aannamen om aan te toonen dat zij uit een jongere tak kwamen”. Hierbij zou ik willen opmerken, dat deze heraldische traditie ongetwijfeld van mythologische oorsprong is. Mythologisch is het oudste geslacht de Zonne-dynastie, en vormt de Maan-dynastie een jonger geslacht of een jongere tak van de oudere dynastie. Bijv. in de Hindoe traditie is *Atri* de *Prajapati* of „Progenitor” van *Chandra* (de Maan) en de Maan-dynastie, en *Marichi* de *Prajapati* van *Surya* (de Zon) en de Zonne-dynastie. *Atri* is als zoodanig verbonden met *Taurus*, eenige Maan-tradities van welk teeken door mij hierboven vermeld zijn. *Marichi* is verbonden met het voorafgaande, dus „oudere” teeken *Aries*, geregeerd door *Mars*, wiens naam etymologisch aan *Marichi* verwant is. De wortel van

deze woorden beteekent lichtgevend, schitterend. De Zonne-ram (of het Zonne-lam) en de Maan-koe, beide voorjaarssymbolen, vullen elkaar in verschillende opzichten aan.

In verband met de maan-symboliek in het familiewapen moet men feitelijk de „stier” in het wapen als een „koe” zien, want „Taurus” behoort tot de Zon-Zodiac, terwijl zijn vrouwelijke wederhelft als regel een Maan-symbool voorstelt.

Uit een oogpunt van symboliek bezien, zou men de vraag kunnen stellen, waarom op 't wapen de kop van een koe of stier is afgebeeld, en niet het geheele dier, zooals op zoovele andere wapens. In verband met de symboliek van het Drakenhoofd en van het Maan-teeken Rohini is de verklaring hiervan feitelijk reeds gegeven. Symbolisch stelt het hoofd de bewustzijnsfunctie voor — hetgeen ons wéér bij de Maan doet belanden, die het bewustzijn en de dynamiek van het bewustzijn symboliseert (het bewustzijn begrepen in de oud-traditioneele zin, en niet in de modern-psychologische als tegenpool van het onbewuste). De nadruk ligt dus hierop en niet op de volheid van het leven verbonden met de andere psychische functies, die door een geheel lichaam uitgedrukt zouden worden. Het *lichaam* van de stier is verbonden met het teken van de Maan-Zodiac Kritika, met andere, inderdaad daarmee verbonden tradities, want deze constellatie stelt in de Grieksche mythologie de zes dochters van Atlas, de Pleiaden, voor, en in de Hindoe mythologie de vrouwen van zes van de Zeven Wijzen, de zes Moeders van Karttikeya, welke beide groepen de volheid van (de zes) scheppende psychische functies voorstellen.

Terwijl de Maan de dynamiek van het Bewustzijn symboliseert, stelt de Zon in zijn hoogsten vorm het Wezen of de Realiteit voor. De Zon (en zijn „geslacht”) komen vóór de Maan (en zijn „geslacht”), omdat het Zijn komt vóór het Bewustzijn. De Zon werd in verband met de volmaaktheid van het menselijk leven voorgesteld door een stralenkrans of halo, als de nadruk op het geestelijke leven lag, en door een gouden kroon, als de nadruk op het leven in de wereld lag. De zilveren kroon is verbonden met de Maan. Het symbool van de ster behoort bij dat van de maan en symboliseert de functie die in alle tradities bij het bewustzijn behoort en tusschen dit en de vier lagere functies (verbonden met het materieele, en van het gevoelsleven, het denken, en de intuïtie en inspiratie) in ligt en er als het ware de schakel tusschen vormt, namelijk die van gebed en contemplatie („inzicht”), en wat daar uit voortvloeit. Het Egyptische hiëroglief ★ bijvoorbeeld

heeft deze beteekenis. De zes-puntige ster is een iets meer omvattend symbool, waarin de nadruk weer op de zesde functie, die van het bewustzijn, ligt.

Er is ook verband tusschen de ster Aldebaran op het voorhoofd van Taurus en het derde oog van Shiva, de God wiens rijdier de Stier is en die de maan op zijn hoofd draagt, en verder het derde oog van Boeddha, wiens geboorte, verlichting en sterven alle met de Taurus-periode verbonden worden en wiens groote herdenkingsfeest op de datum van de volle maan in die periode valt.

Tenslotte nog een mythologische bijzonderheid, die nadruk legt op het belang van de constellatie Rohini (Aldebaran), de stierkop met de ster, uit het oogpunt van de dynamiek van het bewustzijn. De 27 constellaties van de Maan-Zodiac, waarvan Rohini en twee andere door de Maan geregeerd worden, zijn mythologisch de 27 vrouwen van Chandra, de Maan-God. Van deze 27 echtgenooten is Rohini de boven alle geliefde en uitverkorene. Ze werd de moeder van Kamadhenu, de wensch-vervullende hemelsche koe.

* * *

In de Akensche periode en zelfs nog ten tijde van Johan Mees werd de Astrologie nog met de ijver van het geloof beoefend. Het is zeer wel mogelijk dat degenen die verantwoordelijk waren voor het familiewapen in de beschreven vormen, astrologen waren of interesse hadden voor Astrologie. Het valt te betwijfelen, of de bijzondere leeringen over de Maan-Zodiac, waarvan hierboven in hun Hindoe vorm sprake is geweest, aan de Europeesche astrologen van de eeuwen voor Johan Mees bekend waren. Ik heb elders ¹⁾ aangetoond, dat er wel degelijk overtuigende sporen van bewijs zijn, dat deze leeringen aan de voorouders van de Scandinavische en West-Europeesche volkeren bekend waren. Het is waarschijnlijk, dat ze later vergeten werden. Verloren gingen ze natuurlijk echter niet. De Europeesche astrologie uit historische tijden kwam uit het Oosten.

Wellicht mogen we, wat het ontstaan van de symboliek van het familiewapen betreft, niet spreken van een *directe* beïnvloeding door astrologie, in den modernen zin van dat woord, maar moeten we eerder spreken van een *indirecte*, door middel van kerkelijke traditie, die oorspronkelijk nauw met een hoogere en meer beteekenisvolle Astrologie verbonden was.

Er dient verder niet vergeten te worden, dat wat

¹⁾ In mijn nog te publiceeren werk over Traditional Psychology, waar dit artikel feitelijk een uitvloeisel van is.

symbolen betreft het bewustzijn en bewuste kennis geen groote rol spelen. Symbolen toch betreffen de relatie tusschen het bewustzijn en het onbewuste. Ze komen dikwijls spontaan uit 't onbewuste „naar voren” in 't bewustzijn. Eenige kennis van symbolen, zooals bijvoorbeeld het geval is bij iemand met belangstelling voor astrologische, kerkelijke, heraldische of andere symboliek (in den grond innig met elkaar verweven) maakt dit proces in den regel wel gemakkelijker. Het is niet absoluut noodzakelijk dat 't familiewapen, zooals boven omschreven, bewust ontworpen is met kennis van zaken. Het is in 't geheel niet onmogelijk dat er uit het collectief onbewuste van de scheppers van het familiewapen eenige dingen naar voren gekomen zijn, waar zij wel eenige „Ahnung” van hadden, maar die zij bewust niet begrepen. Zooals bekend is aan moderne psychologen is het collectief onbewuste een enorme bewaarplaats van aloude tradities. In traditioneele dingen speelt het onbewuste vaak een grooter rol dan het rationeele bewustzijn. De functie van symbolen is om onbewuste dingen bewust te maken, in het belang van individueele menschen of van groepen — waarvan de familie uit enkele gezichtspunten de intiemste is. Men moge twijfelen aan de juistheid van de afleiding van „Mees” van „Mattheuszoon”, men kan echter moeilijk twijfelen aan het feit, dat het familiewapen de astrologische symboliek voorstelt van de twee tegenover elkaar liggende en elkaar aanvullende constellaties van de Maan-Zodiac, die in de teekenen Taurus en Scorpio van de Zon-Zodiac liggen.

* * *

Het ware ongetwijfeld interessant om in de aangegeven richtingen verder te zoeken naar verband tusschen de gegeven symboliek (waarvan de onderdeelen, die natuurlijk in vele wapens voorkomen, universeel zijn), de familietraditie, en het levenslot of „fortuin” van het geslacht Mees, berustend op het collectief onbewuste dezer familiegroep. Hierbij ware vooral aandacht te besteden aan de beteekenis der Corona.

Dr. G. H. MEES.

* * *

Naschrift.

Wij ontvingen van Dr. G. H. Mees het hierboven opgenomen artikel, hetwelk wij met genoegen in de Kroniek opnemen. Het verheugt ons steeds wanneer wij uit den kring van de leden van het geslacht Mees blijken van belangstelling voor de bestudeering van de geschiedenis van

onze clan ontvangen. Daar echter de zienswijze van den geleerden schrijver over het ontstaan van ons wapen van de onze — die men meer als „naturalistisch” zou kunnen aanduiden — afwijkt, hebben wij gemeend, met volledige eerbiediging van de opvatting van den inzender van het artikel, onze zienswijze betreffende het ontstaan van het wapen hierbij te moeten voegen, in de hoop, dat de lezers, wanneer zij ook een eigen zienswijze betreffende dit heraldische vraagstuk hebben, daaromtrent zich zullen willen uitspreken.

In de eerste plaats willen wij — iets wat bij de verklaring van de beteekenis van het wapen van belang is — opmerken, dat wij ons aansluiten bij de naar het ons voorkomt algemeen aanvaarde opvatting, dat de naam Mees een patronymicum is en dat deze naam derhalve niet ontleend is aan den vogel van dien naam. Dit is ook de mening van den bekwamen historicus Mr. Gregorius Mees Az., aan wien de geschiedschrijving van onze familie zoo veel te danken heeft, die in zijn nog steeds zeer interessant boek „Ds. Gregorius Mees en zijn gezin” tweede uitgave 1879 op blz. 3 opmerkt: „Waarschijnlijk komt het mij voor, dat de afleiding niet ver te zoeken is en enkel beteekent Mattheuszoon, bij samen-trekking Meeuwzoon, daarna Meeuws en later nog meer vereenvoudigd.” Ook al kunnen wij ermede accoord gaan, dat de naam Mees een patronymicum is, zo komt het ons voor, dat deze niet van Mattheuszoon, maar van de afkorting van Bartholomeus „Meus” of „Mees” is afgeleid. De naam zal dus zijn een afkorting van Meeszoon.¹⁾ Hij wees in een noot erop, dat de eerste leden der familie, die in Nederland woonden, nog voortgingen met hun naam als „Meess” te schrijven. Volledigheidshalve merken wij hierbij op, dat niet alleen nog, zooals in deze noot vermeld wordt, in 1629, maar zelfs in 1661 Petrus Mees in het Album Studiosorum van Groningen als Meess vermeld wordt. Ook was dit het geval met Gregorius Meess in 1635, een andere Gregorius Meess in 1648 en Petrus Meess in 1657. Het is een bekend verschijnsel, dat op een zeker oogenblik personen, die tot dusverre zich vergenoegd hadden zich behalve met hun voornaam met het daaropvolgende „Janszoon” of een uit een andere voornaam samengestelde aanduiding te noemen — een aanduiding, die in den kleinen kring van de beperkte dorps- of stadsgemeenschap, waarin zij leefden, als een voldoende aanduiding kon gelden — behoefte gevoelden zich met een

1) Dit is ook de opvatting van Mr. H. C. Hazewinkel en van Dr. A. E. H. Swaen „Nederlandsche Geslachtsnamen”, blz. 21.

geslachtsnaam te noemen en daarvoor het tot dusverre gebruikte patronymicum kozen.

Wanneer de Meezen in het begin van de 17de eeuw in Groningen woonden was daar dit proces van naamsvorming in volle gang. Dat men daarbij zeer willekeurig te werk ging is algemeen bekend. Vaak nam men aan den naam van de moeder zooals bijv. het geval was met de op 2 Februari 1598 te Eelde geboren Talletjen Altingh, die de moeder was van Rudolpha Allerts Santvoort de echtgenoot van Ds. Gregorius Mees. Deze was een dochter van Lodewijk Wessels, schulte te Vries en van Anna Alting. Ook nam men soms niet aan den geslachtsnaam van den vader, maar van den peetoom van moederszijde. Of men nam, zooals vermoedelijk de leden van de tegenwoordige familie Gockinga, die eigenlijk Werumeus — eveneens een aanzienlijk Groningsch geslacht — heetten, den naam aan van den oom in wiens huis de tot wees geworden kinderen Werumeus opgevoed werden. Sommige leden van een familie, bijv. de thans adellijke familie Wichers, noemden zich eerst met het patronymicum Rotgers en later met het patronymicum Wichers als bijv. Dr. Johannes Rotgersz, die dit patronymicum verwisselde met het patronymicum Wichers, omdat zijn vader Wicher Rotgersz heette. Ook gaven families, die reeds een geslachtsnaam voerden, er de voorkeur aan dezen naam tegen een patronymicum te verwisselen zooals bijv. de Groningsche familie Santvoort zich later Warmolts noemde.¹⁾ Wat nu den naam van het geslacht Mees betreft kan men op grond van het historisch onderzoek van den bekenden historicus en genealoog Macco, die de resultaten daarvan heeft gepubliceerd in het in 1907 te Aken in twee deelen verschenen werk „Aachener Wappen und Genealogien” aannemen, dat dit geslacht reeds vroeg en wel op het eind van de 15e eeuw den naam Mees als geslachtsnaam heeft aangenomen en later is blijven voeren.

De vleeschhouwer Gerard Meess, de stamhouder van dit geslacht, die met zijn vrouw Sibylla Slyphs in 1491 drie verkoopplanken in de stedelijke vleeschhal en twee huizen in Kockerell in Aken bezat, werd verondersteld een zoon te zijn van den in de jaren 1482 tot 1504 genoemden schoenmaker Meess van Eysz en zou derhalve het eerst den geslachtsnaam Mees gevoerd hebben.

Gerard Meys (Meess) had op 9 Maart 1491 de 3 vleeschplanken gekocht van den vleeschhouwer Johann von Kettenis, die behoorde tot een geslacht van vleeschhousers, die reeds in 1426 een plank

in de vleeschhal bezat. Deze familie genoot reeds in de 15e eeuw met enkele andere families het voorrecht in de stedelijke vleeschhal in Kockerell vleesch te mogen verkoopen en bezat daarvoor vleeschplanken, zooals oorspronkelijk de aparte plaatsen waar vleesch verkocht werd, genoemd werden. Zij voerden reeds in de 15e eeuw een wapen met een ossenkop, dat zij zooals Macco zegt zonder twijfel met het oog op hun beroep van slager hadden aangenomen.¹⁾

Het uit Gerard Mees voortgekomen geslacht Mees dat over het algemeen uit slagers bestond en derhalve tot een in de middeleeuwen in de vrije steden machtig gilde behoorde, kwam in de 16de eeuw tot hooger aanzien doordat verschillende leden in den stedelijken Raad werden gekozen, terwijl in de 17de eeuw zij herhaaldelijk de burgemeestersstoel in de vrije rijksstad Aken, waar de toekomstige Duitsche keizers tot Rooms Koning gekroond werden, bekleedden. In de tweede helft van de 16de eeuw werden bijna alle leden van deze familie protestant. Als echter aan het eind van de 16de eeuw de heerschappij in Aken weer aan de katholieken overging, verlieten vele leden van dit geslacht de stad.

In het door Macco geschreven Wapenboek is een uitvoerige genealogie van het geslacht Meess opgenomen. Dit neemt niet weg, dat er te Aken nog talrijke andere naamgenoten vermeld worden, waarvan waarschijnlijk verschillende wel tot deze familie behooren, maar van welke niet kan aangetoond worden, dat zij in de genealogie thuisbehooren. Tot dezen behoort ook de Nederlandsche familie. Wij meenen goed te doen hier even te vermelden wat betreffende de afstamming van dit geslacht uit Aken bekend is. Vanouds was bekend, dat het geslacht Mees uit Aken afkomstig was. Ds. Gregorius Mees had in zijn in 1681 te Rotterdam verschenen boek „Een Vriendt in de rouw” op blz. 60 vermeld: „Doch Anno 1596 quam mijn Grootvader (van Aken om de Religie verdreven) tot Rotterdam. Anno 1598 wierdt mijn Vader alhier (Rotterdam) geboren, doch nae Groningen gesonden, wegens sijner Ouderen doodt.” In Groningen woonden bloedverwanten, die in 1594 — het jaar, waarin Prins Maurits zich meester maakte van die stad, de zoogenaamde Reductie — lidmaat van de Hervormde kerk te Groningen geworden waren nl. Abraham Meess „van Aken” en Daniel Mees, beiden sinds 1594 lid van het Coopmans- en Cramergilde. De omstreeks 1591 te Aken geboren oom van Dr. Gregorius Mees, Peter Mees, werd

1) Zie Ned. Leeuw jaarg. 1912 pag. 382 en 383 en jaarg. 1930 pag. 30 en 31.

1) Macco, Aachener Wappen und Genealogien, deel I, blz. 223 en 225.

bij zijn huwelijksaankondiging op 10 Maart 1611 „coesijn van Daniel” ¹⁾ genoemd.

Over de afstamming van het Nederlandsche geslacht Mees werd wat meer bekend door de onderzoekingen van den Heer Macco.

In de eerste plaats bleek dat de stamvader van het geslacht Joris Meess heette en dat deze op 26 Mei 1585 van zijn broeder Paulus en diens vrouw het 1/4 gedeelte van het huis „der Goldene Berg” in Aken kocht. Joris Meess, die dit huis reeds vroeger en ook later dan in 1585 bewoonde, bezat reeds 1/4 gedeelte door erfenis, uit welke omstandigheid men zou kunnen afleiden, dat Paulus en Joris Meess nog 2 broers of zusters hadden. Joris Meess belastte het geheele huis ten gunste van Wilhelm von Erpecum met 15 Thaler rente. Wegens die rente kwam het in 1596 tot een procedure, die Paulus Meess voor zijn toen in Holland wonende broeder Joris voerde. Bovendien bleek het uit de „Konsistorial Protocolle der Reformirte Gemeinde in Aachen” dat op 17 Nov. 1592 „Gebrüder Joris und Pauwels Mees sollen von ihren Eltern ermahnt werden, ihre Gemüther zu bevriedigen”. ²⁾ De leden van de Hervormde kerk waren nl. aan een streng tuchtrecht van het Consistorium onderworpen. Uit de bovenvermelde aantekening blijkt dus, dat in 1592 de gebroeders Joris en Paulus met elkaar twistten en dat hunne ouders, die dus in dit jaar nog beiden in leven waren, aangespoord werden hunne zoons te verzoenen. Uit de omstandigheid dat Paulus in 1596 voor zijn toen in Holland vertoevende broeder in rechte opkwam, mag men afleiden, dat deze aanmaning succes gehad heeft. Van genoemden Paulus is verder slechts bekend, dat zijn zoon Johan Mees in 1611 uit Aken in verband met de kerkelijke twisten verbannen werd.

De bovenstaande feiten maken het waarschijnlijk, dat de voorouders van de Nederlandsche familie Mees tot het Akensche slagersgeslacht behoord hebben. Dit is ook aannemelijk doordat de naam Joris zeer veel in dit Akensche geslacht voorkomt. Tenslotte is er een sterke aanwijzing voor deze afstamming gelegen in het door de Nederlandsche familie Mees gevoerde wapen met de ossenkop. Het is bekend, dat de zoon van den bovenvermelden als stamvader van het Akensche geslacht vermelden Gerard Meess, Joist Meess, die zonder aannemelijke reden in het Nederland's Patriciaat

1) Deze Daniel Mees was blijkens het Regeeringsboek van Groningen 1578-1794, dat zich in het archief van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage bevindt, van 1599-1600, 1602-03, 1605-06, 1608-09, 1611-12, 1614-15 en 1617-18 „geswoorne meente” te Groningen. In 1618 staat achter zijn naam „obiit”.

2) Macco. Reformatorische Bewegungen blz. 54.

anno 1917, blz. 263, met den bovenvermelden Joris Meess vereenzelvigd wordt, vleeschhouwer, burger en Ratsverwandter te Aken, geboren aldaar in 1486, die in 1558 van zijn rente leefde, op 5 September 1563 als werkmeester van het Wolambacht met een ossenkop met een ster tusschen de hoorns zegelde. Dit zegel is bewaard gebleven in een akte, die zich in het Staatsarchief te Wetzlar bevindt. (W. M. 607/1658 blz. 8). Door de goede zorgen van den Heer Macco ontvingen wij indertijd een officieel gewaarmerkt afschrift van deze acte benevens een afgietsel van het zegel. Deze stukken bevinden zich in het Archief der Stichting, terwijl een afbeelding van het zegel voorkomt in de 2de uitgave van de „Genealogie van het geslacht Mees” samengesteld door C. J. Polvliet - Rotterdam 1925 en wel tegenover blz. V. In het Kgl. Staatsarchiv te Wetzlar bevinden zich de acten van het vroegere Reichskammersgericht. Terwijl in 1656 door de grote stadsbrand te Aken de meeste acten verloren gingen, bleef dit archief bewaard.

Deze ossenkop met een zespuntige ster tusschen de hoorns komt ook voor in het wapen van de Nederlandsche familie Mees, zooals dit in het begin van de 17de eeuw het eerst voorkomt. Echter werd het wapen toen vermeerderd en ver-toonde toen doorsneden:

1. de ossekop met de ster; 2. drie vogels. Aldus was het wapen dat voorkomt op een brief die Peter Mees op 29 Juli 1629 aan de Admiraliteit van Zeeland schreef. Deze brief bevindt zich in het Archief van de Stichting en is afgebeeld in de Genealogie Mees, 2de uitgave, naast blz. 3. Deze Peter Mees, de stamvader van de Groningsche tak van het geslacht Mees, voerde dus het wapen, dat de Akensche slagersfamilie reeds in 1563 voerde nl. de ossenkop met de ster, maar hij vermeerderde dit door de 3 vogels daarin op te nemen. Deze vogels maakten het wapen tot een sprekend wapen. Terecht werd door een schrijver over familienamen ¹⁾ het navolgende opgemerkt: „Familiewapens zijn een hoogst onbetrouwbaar hulpmiddel tot het verklaren van namen, daar zij vaak zijn gemaakt in een tijd, dat de beteekenis van den naam al lang was vergeten en men op den uiterlijken klank afging. Zoo voert de familie Mees in haar wapen drie meezen ofschoon de naam een afkorting is van Bartholomeus”.

Dat niet alleen in Nederland de naam Mees met den vogel van dezen naam in verband gebracht werd blijkt uit de omstandigheid, dat in 1738 in Aken de notaris Johann Meessen (1733-1785) in

1) Zie een artikel over Familienamen in de Haagsche Post van 1 November 1947.

zijn wapen in zilver onder meer 3 roode vogels voerde.

Ook de niet tot de Nederlandsche familie Mees behorende Johannes Meess, de gewezen kastelein van de Rotterdamsche Doele, die geboren was te Saksen-Meiningen-Hildeburghausen, zegelde op 10 Mei 1770 met een wapen met drie meezen.¹⁾

Het is opmerkelijk, dat als in 1649 Johan Mees, zoon van Jeremias Mees en broeder van Ds. Gregorius Mees, die als student in de filosofie in 1646 te Groningen en in 1654 te Utrecht was ingeschreven, doch tenslotte in de rechten promoveerde, in een wapenboek zijn handteekening en wapen zet, hij het navolgende wapen voert: doorsneden 1. in blauw een zilveren ossenkop, beladen met een gouden zespuntige ster. 2. in goud drie natuurlijke vogels 2 en 1. Het helmteken heeft twee buffelhoorns, waartusschen een mees op een ster; onder het wapen staat: „Symb. Corona”. Dit wapen bevat derhalve zoowel de ossenkop met de ster als de 3 vogels.

Het wapen met de ossenkop met de ster en de 3 vogels bleef, zij het met andere kleuren, het wapen van de Rotterdamsche tak van de familie. Als zoodanig werd het gevoerd door Gregorius Mees (1697-1763) blijkens het wapen, dat zich bevond in het door hem bewoonde huis, hetwelk steeds in de familie bleef en thans door het kantoorgebouw van de firma R. Mees & Zoonen is vervangen. Ook diens zoon Rudolf Mees, die gehuwd was met Sara van Lelyveld voerde dit wapen zooals blijkt uit het in de Genealogie Mees afgebeelde glas en uit het eveneens in dit boek afgebeelde zegel op zijn huwelijksafkondiging van 1754.

Het is opmerkelijk dat, terwijl Peter Mees in 1629 ook nog in zijn wapen een ossenkop met een ster voerde, de uit hem voortgesproten Groningschen tak der familie Mees de ster, die zich tusschen de horens van de ossenkop bevond, heeft laten varen. Wel heeft deze tak der familie in het helmteken de ster bewaard, wat een reminiscentie is aan de ster, die vroeger in het wapen voorkwam. Terwijl dus de Rotterdamsche tak der familie, zoals boven medegedeeld is, in den regel de ossenkop met de ster voerde, komen daarop echter ook uitzonderingen voor. Zoo was op de beide steenen, afgebeeld op blz. 68 van het werk „Ds. Gregorius Mees en zijn gezin”, waarvan de eerste klaarblijkelijk betrekking heeft op den stamvader van de Rotterdamsche tak, Jeremias Mees en de tweede waarschijnlijk op een dochter van hem, de ster tusschen de horens van de ossenkop

weggelaten en ook op oude cachetten, die zich bij leden van de Rotterdamsche tak bevinden, is dit het geval.

Deze uitzonderingen toonen aan, dat men bij het afbeelden van de wapens niet al te nauwgezet geweest is, terwijl sommige stempelsnijders wellicht die ster tusschen de hoorns een wat lastig object hebben gevonden en die maar liever hebben weggelaten.

Dat echter in de bijna vier eeuwen na 1563 gedurende welke het wapen door talrijke leden van het geslacht Mees, die in verschillende takken verdeeld waren, gevoerd is, afwijkingen moesten ontstaan, is begrijpelijk en ook de variatie van de kleuren toont aan, dat er talrijke differentiaties voorkwamen.

In de bovenstaande uiteenzetting hebben wij getracht aan te toonen, dat het bovenste gedeelte van het wapen, dus de ossenkop en de ster, ontleend is aan de Akensche familie, waaruit het Nederlandsche geslacht Mees is voortgesproten en evenals de soortgelijke wapens van vele andere geslachten, die van slagers afstammen, samenhangt met het door deze familie uitgeoefende beroep van beenhouwers, terwijl de later daarbij gevoegde 3 vogels het wapen tot een sprekend wapen maken en door de familie zijn aangenomen met het oog op de klank van den naam die aan een vogel deed denken, met welke de naam oorspronkelijk echter niets te maken had.

Het komt ons derhalve voor, dat de geschiedenis van het wapen aantoont, dat het ontstaan is zonder de bedoeling daarin een zekere symboliek te leggen. Meenen wij dus tot deze conclusie te moeten komen, toch blijft er een vraagstuk open, dat wij nooit hebben kunnen oplossen, nl. wat is de reden, dat tusschen de horens van de ossenkop deze ster voorkwam. Dat een familie van slagers een ossenkop voerde is begrijpelijk en ook de omstandigheid, dat de door Macco²⁾ vermelde Gerard Mees, die in 1616 als een van de verwekkers van de opstand van 1611 in Aken genoemd werd „im Ochsen” woonde, dus in een huis, dat als gevelsteen een ossenkop had, maakt dit verklaarbaar. Wat nu echter opmerkelijk is, is dat verschillende families te Aken, die bijna allen in verband staan met het slagersgilde blijkens het bovenvermelde Wapenboek van Macco de ossenkop soms met en soms zonder de ster voeren.

Zoo voerde de slager Andreas Ellen in 1679 een ossenkop met een zespuntige ster op het voorhoofd, een ander lid van deze familie de ossenkop zonder ster.³⁾ Wat de familie Startz betreft

1) Acte Nr. 85 op 10 Mei 1770 te Rotterdam verleden voor notaris P. J. de Superville.

2) Aachener Wappen und Genealogien Noot I blz. 286.

3) Zie het bovenvermelde wapenboek I blz. 113 en tafel 30.

voerden de vleeschhouwer Peter Startz in 1583 en de vleeschhouwer Wilhelm Startz in 1652 de ossenkop zonder ster en de vleeschhouwer Heinrich Startz in 1720 de ossenkop met een zespuntige ster tusschen de hoorns. ¹⁾ Daarentegen voerde de vleeschhoutersfamilie von Kettenis ²⁾ reeds in de 15de eeuw in hun wapen een ossenkop zonder ster.

Niet altijd werd de ossenkop als embleem door de slagers gevoerd, want de heraldicus Steenkamp deelt in een in 1941 van zijn hand verschenen boekje over „Zegels” mede, dat de slagersgilden op hun wapenzegels een hakmes als embleem voerden.

De bekende heraldicus R. T. Muschart deelde mij in 1930 mede, dat de navolgende wapens alle één ossenkop met ster tusschen de horens vertoonden:

van Bladel, Brinkhoff, van Diemen, van Diermen (komt ook voor zonder ster), van Hemert, die Jonghe, Loze, Mijchaert, Wessels, terwijl de navolgende wapens één ossenkop vergezeld van meerdere sterren vertoonden: Damius, Doude (één der sterren tusschen de horens), Munten, van Son, Souteman, Tiedeman, Walbeeck.

Het wapen van de familie van vleeschhouters Deijnout, zoowel gedeeld als gevierendeeld voorkomende, voerde 3 ossenkoppen elk met een ster tusschen de horens, de wapens Gerijtsz en Nortier elk met 3 ossenkoppen, eerstgenoemde met een ster tusschen de bovenste kop rechts, laatstgenoemde met een ster tusschen de horens van elken kop en ten slotte de wapens van der Halle ³⁾ met twee ossenhorens, waartusschen een ster en Nooms een ossenschedel vergezeld van 3 sterren. Aan deze opgave zijn zeker nog andere toe te voegen.

Wij noemen slechts het wapen van Michaël de Dappere (1593-1601) den grooten Roemeenschen held, die een ossenkop voerde met een zespuntige ster tusschen de horens en rechts van de ossenkop een roos, welk wapen vermeerderd met een halve maan links ook voorkomt in het wapen van Moldavia. ⁴⁾ In de Lambertuskerk te Düsseldorf troffen wij vroeger twee gekleurde vensters met een ossenkop met een ster, en de Zweedsche naam Oxenstierna doet ook aan deze combinatie denken.

1) Zie het bovenvermelde wapenboek II blz. 158 en tafel 97.

2) Zie het bovenvermelde wapenboek I blz. 224 en tafel 55.

3) welke naam wellicht herinnert aan de vleeschhal, waar de leden van dit geslacht eventueel hun slagersbedrijf hebben uitgeoefend.

4) beide afgebeeld in The Illustrated London News van 3 Dec. 1938 blz. 104.

Kan men dus een veelvuldige combinatie van een ossenkop met ster constateeren, de oorzaak van dit verschijnsel hebben wij niet kunnen vinden. Knappe heraldici als Muschart en van Beresteyn hebben ons ook geen uitsluitsel kunnen geven. De laatste dacht aan de mogelijkheid van wat in de heraldiek genoemd wordt een brisure, dus het breken van het wapen door een jongere tak door er een nieuw stuk aan toe te voegen, iets waarvoor ook wel een ster gebruikt werd. Deze oplossing schijnt echter aan de andere kant weer minder aannemelijk omdat, zooals de inzender van het artikel reeds vermeldde, de aanzienlijke ossenkop een zeer oud symbool is en in de Romeinsche tijd reeds voorkwam met een ster tusschen de horens.

Dat dergelijke emblemen vaak zeer oud zijn blijkt uit het door den Heer Steenkamp in zijn reeds vermelde boekje over Zegels, die het weer ontleende aan blz. 27 van „The National Geographic Magazine” van Januari 1939, deel 75 Nr. 1 vermelde feit, dat al in het jaar 3500 vóór Christus een Hittitische tweekoppige adelaar op een zegel voorkwam.

In een boek „Die Agäische Kultur” van Prof. Dr. R. Freiherr von Lichtenberg verschenen bij Quelle & Meyer te Leipzig 2e druk vonden wij op blz. 104 en 107 ook ossenkoppen afgebeeld. Op een steenen dakpan uit Kreta ⁵⁾ bevond zich een ossenkop met een scheef kruis tusschen de horens.

Dit embleem bleef ook in zwang in de middeleeuwen, want op een watermerk van een in 1446 beschreven papier komt een aanzienlijke ossenkop met een zespuntige ster tusschen de horens voor. ⁶⁾ Ook wij hadden vroeger, alvorens van het artikel van Dr. G. H. Mees kennis genomen te hebben, ons wel eens afgevraagd of dit embleem wellicht was ontleend aan het sterrebeeld de Stier in de Dierenriem.

De ons onbekende architect van een groep huizen aan den Nieuwen Binnenweg te Rotterdam, die de gevels van deze huizen met voorstellingen uit de Dierenriem versierde, heeft daarbij het sterrebeeld Taurus afgebeeld als een stierekop met een ster tusschen de horens. Daarentegen viel het ons op, dat in de 15de eeuwsche Fransche handschriften, waarvan wij verschillende malen reproducties zagen, waarop dit sterrebeeld voorkomt, de stier in zijn geheel en zonder ster wordt afgebeeld.

5) afgebeeld in het bovengemelde werk van v. Lichtenberg op blz. 107.

6) Graphische Technik Papierfabrikation enz. uitgegeven door Oswald Cobs te Berlijn, September 1934, ons ter inzage verstrekt door van Stolk & Reese te Rotterdam.

Ook wanneer men, zooals wij, aanneemt, dat degene, die het eerst ons wapen heeft gevoerd, dit niet met symbolieke bedoelingen, maar in verband met zijn beroep gedaan heeft, blijft de mogelijkheid, dat het gekozen symbool uit de oudheid stamt en oorspronkelijk wel een symbolische betekenis gehad heeft.

Hoe dit ook zij, wij houden ons gaarne voor de zienswijze van anderen ter oplossing van dit vraagstuk aanbevolen.

Het is nu eenmaal het boeiende van de genealogie en de heraldiek, dat het ons telkens voor haast onoplosbare raadsels stelt en wij hebben daarom in dit naschrift, dat vrij uitvoerig is geworden, ook van onze kant daarop de aandacht willen vestigen.

Mr. W. C. MEES.

* * *

MENGELWERK.

EEN ENGAGEMENTS- EN HEKELGEDICHT.

In de in Juli 1946 verschenen Kroniek No. 5 hebben wij opgenomen een spottend gedichtje gemaakt op het engagement van den jongen Heer C. Moll met de Jonge juffrouw E. Mees.

Door ons werd toen de veronderstelling gemaakt, dat dit gedichtje betrof Catharina Elizabeth Mees geboren te Rotterdam 12 Mei 1830. Deze veronderstelling is juist gebleken, want in het dagboek van haar vader Mr. G. Mees Az. troffen wij de navolgende aantekeningen aan: „In October 1849 stonden wij het verkeer van onze oudste dochter Catharina Elizabeth toe met Christian Mari Moll Schnitzler, koopmanszoon, gegoed, doch wat klein uitgevallen, evenals zijn aanstaande schoonpapa. God geve er zijnen zegen toe”.

„4 Sept. 1850. Gisteravond, Dinsdag 6 Sept. werd tot onze grievende spijt, het engagement tusschen onze oudste dochter Cath. Eliz. en Chr. Moll verbroken. Ook zijne ouders spijt dit zeer. Beide jongelieden zijn goed op zichzelf, wij hielden veel van Moll, doch opleiding en smaak verschilden te veel.

Zij God ons kind nabij en doe haar eenmaal gelukkiger zijn. Wij hebben krachten noodig bij deze nieuwe beproeving”.

De wens van den liefhebbenden vader is niet vervuld. Catharina Elizabeth Mees is op 28 December 1915 ongehuwd te Rotterdam gestorven.

W. C. M.

* * *

HET VERKOCHE PAARD.

Uit de Genealogie van het geslacht Mees van Polvliet weten wij, dat Hitzerus Phebus Mees, die te Eenrum op 10 Mei 1744 geboren was, als zoon van Mr. Hitzerus Themmen Mees, advocaat voor de Hooge Justitiekamer te Groningen en als kleinzoon van Hebel Mees, die in 1703 te Groningen als Phil. student ingeschreven was, maar vanwege zijn wat overhaast huwelijk met Itia Themmen, dochter van Hitzerus Themmen, predikant te Noordbroeck, de militaire loopbaan koos, waarmee zijn grootvader majoor Hebel Harckens hem behulpzaam was, zodat hij bij zijn huwelijk vaandrig in het regiment van den overste Ripperda was en later luitenant der infanterie werd.

Hitzerus Phebus Mees werd in 1767 burger van Groningen en was aldaar brouwer, wonende in de Peperstraat. Hij huwde te Groningen op 20 December 1767 Henrica Santée, uit welk huwelijk 10 kinderen geboren werden. Uit zijn zoons Pieter en Jacobus sproot een talrijk nageslacht voort, dat over het algemeen te Groningen bleef wonen, terwijl een kleinzoon van Pieter, Dr. Willem Mees zich als geneesheer in 1897 te Rotterdam vestigde, waardoor een nieuwe tak van de familie Mees behalve de nakomelingen van Ds. Gregorius Mees, die er sinds 1676 woonden, aldaar woonachtig werd. Door een toevallige omstandigheid zijn wij betreffende de persoonlijkheid van dezen Hitzerus Phebus Mees wat meer te weten gekomen.

Men behoeft toch geen Sherlock Holmes te zijn om uit de hieronder volgende advertentie, die de Heer W. J. L. Poelmans in de oude „Rotterdamsche Courant” van 4 Juli 1795 Nr. 80 aantrof en te onzer kennis bracht, te kunnen afleiden, dat bovenvermelde brouwer in zijn tijd een liefhebber van paarden, een man van humor en iemand, die niet met zich liet spotten was en dit zijn dingen, die men gewoonlijk niet uit een advertentie zal kunnen afleiden! W. C. M.

TER ALGEMEENE WAARSCHOUWING.

Ik ondergeschrevene, woonachtig te Groningen, maak door dezen bekend en betuige, van op den 26 Mey 1795 aan den Koopman N. N. GOUREE, van Dordrecht mijn PAARD te hebben verkogt, op Conditie van het bij mijn Stal te ontvangen; doch daags voor de leverantie keurd hij mijn Paard af, in mijn afwezigheid, omdat het zoude hinken, alles bezyden de waarheit en leugenachtig, hij dus stil vertrokken en niet wederom gekomen zynde, zoo kan ik niet anders denken of hy moet subiet overleden zijn; wyl een eerlijk Man zyn woord houd, al is het tot zyn schade: Dit tot een yders Narigt.

H. Ph. MEES.

TWEE MINIATUUR PORTRETTE.

De hierboven gereproduceerde twee miniatuurportretten, waarvan de originelen in het bezit zijn van den Heer H. W. Verbrugge te Rotterdam, stellen voor: Hendrik Willem Mees en zijn echtgenote Anna Helena Cornelia Sprenger van Eijk.

Bovengenoemde H. W. Mees, die door zijn broeders Hein genoemd werd, was een zoon van Adriaan Mees, kassier en lid der firma R. Mees & Zoonen en Catharina Elisabeth van Oordt, dochter van Hendrik en Wilhelmina van Charante. Bij de geboorte van Hendrik Willem schreef zijn vader voor in den zwaren Statenbijbel „Den 22sten December 1798 's morgens ten 9 uuren is gebooren ons zesde kind zijnde een zoon, welke op Zondag den 6 January 1799 's namiddags in de Zuiderkerk is gedoopt door Ds. Verster & genaamt Hendrik Willem, Broeder & Zuster Herklots representeerende Vader & Moeder Van Oordt als Peter & Meeter”.

H. W. Mees is op 25 Juli 1821 te Rotterdam getrouwd met Anna Helena Cornelia Sprenger van Eijk, geboren te Rotterdam 6 Maart 1802. Deze was een dochter van Ds. J. P. Sprenger van Eijk en H. C. Groenevelt.

Ds. J. P. Sprenger van Eijk was zeer welsprekend en geestig, hij was zo een geliefd predikant, dat de kerkgangers op de trappen van de preekstoel zaten. Men noemde hem wegens zijn rijkdom „de gouden dominee”. Van hem bezat wijlen Mr. W. C. Schalkwijk, die ons deze bijzonderheden mededeelde,

een geschilderd portret en wijlen Mevrouw Mees-Ringlever een silhouette-portret. Hij was van 1809-1848, toen hij emeritus werd, predikant te Rotterdam en overleed op 4 Augustus 1859 op huize Westerpark te Oosterbeek. De jongere broeder van H. W. Mees, Mr. G. Mees Az., die Sara Christina Sprenger van Eijk, een 8 jaar jongere dochter van het echtpaar Sprenger van Eijk-Groenevelt, had getrouwd schreef een levensbeschrijving van zijn schoonvader. Hij was een zoon van den Rotterdamschen predikant, Ds. P. G. Sprenger van Eijk, die een van de oprichters was van het Nederlandsch Zendelingengenootschap en te Rotterdam woonde in het bekende mooie huis met de Zeepaarden, dat bij de tot stand koming van het Viaduct later afgebroken is. Mr. W. C. Mees te Wassenaar bezit een pastelportret van hem. Te oordeelen naar het costuum van Mevrouw Mees-Sprenger van Eijk zijn de portretten omstreeks 1830 vervaardigd.

Hendrik Willem Mees was koopman en commissiounair in granen. Hij associeerde zich in 1820 met Jan van den Abeele. (zie het contract van associatie voor not^s. Mr. A. Schadee van 26 April 1820 Nr. 98 en van not^s. W. Kley van 6 Jan. 1838). Deze associatie werd op 2 April 1841 bij een acte verleden ten overstaan van notaris C. H. van der Looy opgeheven. Volgens het Gedenkschrift van het kantoor der notarissen Schadee en hunne associé's 1724-1924 „Tweehonderd jaar notariaat en zeezaken” blz. 107 werd in 1840 de firma H. W. Mees & Co. opgericht.

H. W. Mees was in 1822 tweede luitenant der schutterij en woonde toen Scheepmakershaven A.45 b. H. W. Mees is minder dan zijn oudere broeder, Mr. R. A. Mees, en zijn jongere broeder, Mr. G. Mees, in het maatschappelijk leven van Rotterdam op den voorgrond getreden. Ook schijnt hij minder begaafd geweest te zijn dan deze buitengewoon intelligente en ontwikkelde mannen, die daarenboven beide hoger onderwijs hadden genoten.

Dat hij echter een eerlijk koopman en een eenvoudig, hartelijk en bescheiden man was, blijkt uit de grafrede, die zijn broeder, Mr. G. Mees Az. bij gelegenheid van zijn begrafenis hield en die toevallig bewaard is gebleven:

„Hij, wiens stoffelijk overschot daar vóór ons ligt, zou gewis geen lofrede op zijn graf hebben verlangd, daartoe was zijn hart te nederig, zijn gemoed te eenvoudig. En toch was hij in zijn beperkten kring een man van groote waarde.

Ja, die kring was niet uitgebreid; zijn gezin, zijne vrouw, die hij bij uitnemendheid liefhad, zijne kinderen en kleinkinderen waren hem het dierbaarst. Een tederminnend echtgenoot, een zorgend huisvader was hij.

In zijn handelsbetrekking kende *ik* hem niet, maar van hem hoorde ik eens getuigen door iemand, die hem in dat opzicht zeer van nabij kende: *Eerlijk* als hij zijn er gelukkig nog vele: *eerlijker* koopman dan hij gewis niemand. Ieder het zijne gevende, had hij geene vijanden; vrienden had hij vele.

Een plotselinge dood heeft hem van ons weggenomen. Voor hem was dat gewin, want het heeft hem ligchaamslijden bespaard. Het sterven was hem niet onverwacht, hij was voorbereid, want, hij die niet uitmuntte door uitstekende geestesgaven, die naar het ligchaam eer zwak was dan sterk, had een zeer hecht en vast geloof in het Evangelie en in zijnen Zaligmaker en Heer. Zijn gemis zal door zijne huisgenooten zeer worden gevoeld, maar ze kunnen aan hem denken als aan een braven, beminnelijken en goeden man.

Aan allen die hier geroepen; of ongeroepen alleen uit belangstelling; kwamen, brengen zijne verwanten hun dank. Moge van hen *en van ons allen* kunnen gezegd worden, tgeen op hem zoozeer van toepassing is: zalig zijn de reinen van harte want zij zullen God *zien*.

Hij tekende erbij aan „Bij 't graf van mijn lieven broeder Hendrik Willem, Zaterdag, 19 Mei 1866. Ex tempore”.

Mr. G. Mees Az. zond het relaas van het door hem gezegde aan Mevrouw Wede. H. W. Mees met verzoek het na lezing terug te zenden.

Zijne weduwe stierf ruim 20 jaar later op 28 Januari 1886 op 84 jarigen leeftijd. Van de 8 kinderen, die uit het huwelijk geboren werden, stierf een zoon jong, en stierven een zoon en twee dochters ongehuwd. Vijf dochters huwden resp. met de schoonzons Hollert, van Andel, van der Hoop, Schalkwijk en Verbrugge, uit welke huwelijken een talrijk nageslacht voortspoot.

* * W. C. M.

EEN ONGELUK, DAT GOED AFLIEP.

Zij, die belangstelling hebben in de levensomstandigheden, waarin onze voorouders leefden, worden vaak bij het snuffelen in oude papieren getroffen door de geduldige aanvaarding van veel dingen, die wij thans ondraaglijk achten.

Dat in de gezinnen jaar op jaar kinderen werden geboren, die door de slechte hygiënische toestand vaak jong overleden, dat vele vrouwen in de kracht van haar leven in de kraam stierven, dat het eten slecht, de woningtoestanden gebrekkig en de huizen onvoldoende verwarmd waren, al deze talrijke zaken, die het leven van het voorgeslacht zelfs voor de kleine kring, die tot de welgestelden behoorde, in onze ogen onaangenaam maakten, werden als vanzelfsprekend en als onvermijdelijk aanvaard.

Zeker droeg de omstandigheid, dat in het algemeen het Christelijk geloof door het Protestantse voorgeslacht veel meer dan thans als een vast beginsel aanvaard werd, er toe bij, dat de mensen zich gemakkelijker en zonder veel morren bij al deze ongemakken en verdrietelijkheden neerlegden.

Neemt men dit in aanmerking dan treft het des te meer, dat de ongelukken te land, die toen minder dan tegenwoordig voorkwamen, veel meer dan thans, nu bijv. auto-ongelukken haast dagelijks plaats hebben en talrijke slachtoffers kosten,¹⁾ op de tijdgenoten een groten indruk maakten.

Dit blijkt bijv. uit het droevig ongeluk op de Maas op Hemelvaartsdag van het jaar 1680, dat Mr. G. Mees Az. in zijn boek „Ds. Gregorius Mees en zijn gezin” uitvoerig beschreven heeft, waarbij 3 personen verdronken. Deze ramp wekte niet alleen te Rotterdam grote beroering, maar werd gelijk de ongelukkige vader Ds. Gregorius Mees, die daarbij twee kinderen en een vriend verloor, het uitdrukte door de Courant door gans Nederland uitgegald.

1) Volgens de ongevallen-statistiek van het C. B. S. heeft het aantal verkeersongevallen in 1948 het aantal van 46.001 bedragen, terwijl het aantal slachtoffers in dat jaar 882 dooden, 7321 ernstig gewonden en 7584 licht gewonden bedroeg. In 1947 waren deze getallen respectievelijk 900, 6895 en 6571.

Dit volgt ook uit het navolgende bericht, waarop de Heer W. J. L. Poelmans ons opmerkzaam maakte, dat bekendheid gaf aan een ongeluk, dat goed afliep en werd opgenomen in de Gemengde Berichten van de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 3 October 1866 Nr. 273 en dat luidde:

„Jl. Vrijdag heeft de heer Mees, med. doctor te Stadskanaal, het ongeluk gehad met het rijtuig, waarin hij en zijne vrouw zaten, in het pas hergraven diep te Wildervanck te storten. Daar het schootkleed bleef vastzitten, verkeerden de doctor en zijne vrouw een oogenblik in doodsgevaar; gelukkig liet het kleed los, en kregen zij, opstaande in het rijtuig, het hoofd boven water. Een juist daarlangs varende schipper reikte toen aan Mevrouw Mees een haak toe; zij greep dien, gaf haren man de hand, en zoo werden beide op het drooge getrokken. Ook het paard en het rijtuig werden later behouden aan den wal gebracht.”

Dr. Lodewijk Adriaan Alting Mees geboren te Appingedam 3 Mei 1829 was 11 Juni 1858 gehuwd met Elsina Alida Buning, geboren te Wildervanck 5 Mei 1831. Hij was practiserend geneesheer te Stadskanaal. Aan den dood ontkomen had het echtpaar Mees nog een lang leven. Hij overleed te Stadskanaal op 12 Juni 1908 en zijn echtgenote te 's Gravenhage op 30 Januari 1913.

W. C. M.

* * *

DUNLOP-MEES.

De hier gereproduceerde twee miniatuur-portretten zijn vervaardigd in 1854 door A. Cittadini en stellen voor Adrianus Rudolphus Dunlop, geboren Rotterdam 10 November 1829 en overleden aldaar 10 Augustus 1885 en zijn verloofde Constantia Johanna Mees geboren te Rotterdam 20 Februari 1830 en overleden aldaar 27 Mei 1911.

Dunlop, wiens oudere zuster Johanna in 1847 met Jan Rudolph Mees, een oudere broeder van zijn toekomstige vrouw, gehuwd was, was toen 25 jaar oud en zoon van David Dunlop (1800-1883) koopman, scheepsreeder en directeur der Brandwaarborg Maatschappij en H. A. Krayenhoff van de Leur. Zelf werd hij koopman te Rotterdam. Mejuffrouw C. J. Mees was 24 jaar oud en dochter van Jacob Mees, chef en oprichter der firma Mees, Boer en Moens, later Mees en Moens, vice-president van de Kamer van Koophandel enz. en diens tweede vrouw Hendrika Adriana Kolff.

Het jonge paar is op 13 Januari 1855 te Rotterdam getrouwd en kreeg 8 kinderen. Een van deze Constance Johanna Dunlop huwde te Rotterdam 16 Augustus 1883 H. W. Verbrugge, makelaar in granen, lid der firma H. W. Verbrugge & Co. en directeur van de Algem. Brandwaarborg Mij. van 1818, waardoor deze miniaturen in de familie Verbrugge terechtwamen. Mevrouw J. M. H. van Stolk-Verbrugge stond ons welwillend toe deze miniaturen te reproducieren.

W. C. M.

* * *

